

ВИСНОВОК

рецензента

кандидата педагогічних наук, доцента Степанової Людмили Павлівни
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації
У ЦІЖУЙ

**«Формування художньої емпатії майбутніх учителів музичного
мистецтва в процесі фортепіанного навчання»,**
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 014 – Середня освіта (музичне мистецтво)

У результаті опрацювання дисертації У Ціжуй, яка присвячена вивченню феномену «художньої емпатії вчителя музичного мистецтва», встановлено обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, яке забезпечено коректним використанням відповідних методів та дослідницьких підходів.

Дисертантом доцільно застосовано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних методів дослідження, серед яких: теоретико-методологічний аналіз наукової літератури, проєктування та теоретичне обґрунтування критеріїв і показників сформованості художньої емпатії майбутніх учителів музичного мистецтва, логіко-сміслове моделювання та експериментальна перевірка принципів, педагогічних умов, методів і прийомів формування досліджуваного феномену.

Для встановлення цілісної методологічної рамки дослідження дисертантом у роботі було застосовано сукупність *підходів*: антропоцентристський, суб'єктно-діяльнісний, герменевтичний, інтеграційний та інтерактивний підходи, які забезпечили отримання різнопланових характеристик досліджуваного педагогічного явища.

Концептуальною основою формування художньої емпатії майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання виступили розроблені автором у процесі дослідження *принципи* аксіологічності, інтерактивності, полікультурності, суб'єктності та емоційності. Важливо, що означені принципи охопили весь простір фортепіанного навчання студентів,

доповнюючи та підсилюючи дію один одного. Системність застосування окреслених принципів зумовлена цілісністю процесу формування художньої емпатії на професійно-художньому і професійно-педагогічному рівнях.

Актуальність обраної дисертантом проблеми не викликає сумнівів, оскільки наразі спостерігається підвищення суспільних запитів щодо максимального використання людських ресурсів у соціальній практиці, визнання провідної ролі вчителя у створенні інтелектуального, духовно-гуманного, ціннісно-орієнтованого потенціалу нації. У зв'язку з цим посилюється аксіологічна складова викладання мистецьких дисциплін у педагогічних університетах, що актуалізує значення розвитку емпатії як одного із найсуттєвіших чинників педагогічного професіоналізму вчителя.

У роботі У Ціжуй для розгляду обрано категорію «художньої емпатії» як особливого різновиду емпатії, зумовленою потребами досягнення оптимальної педагогічної взаємодії вчителя з учнями на ґрунті мистецтва. Спираючись на досягнення філософії, психології, педагогіки, естетики, мистецтвознавства, дисертант закономірно виокремлює поняття «художня емпатія вчителя музичного мистецтва», що опосередковується специфікою професійної діяльності вчителя музичного мистецтва. Функціонування художньої емпатії актуалізує комунікативну доміную професійної діяльності вчителя музичного мистецтва, визначає її успішність, ефективність та результативність.

Таким чином, дисертаційну роботу У Ціжуй вважаємо актуальною для вирішення сучасних проблем вищої мистецької освіти з огляду на виклики, що постають перед Україною і світом у контексті соціально-гуманітарних, духовно-ціннісних та інших загроз. Тому вибір теми дисертаційного дослідження є цілком виправданим, актуальним та своєчасним.

Наукова новизна одержаних результатів. Здобувачем уперше здійснено системний аналіз, визначено сутність, зміст і структуру поняття «художня емпатія вчителя музичного мистецтва», розкрито її функціональне значення у професійній діяльності. Новизна полягає в тому, що на підставі

розробленої та експериментально перевіреної авторської методики як системи взаємозумовлених принципів, педагогічних умов, методів та прийомів розкрито етапність формування художньої емпатії майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання.

Унікальність та новизна зазначеної методики пов'язана з виявленням дуальної сутності процесу формування художньої емпатії вчителя музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання: з одного боку, цей процес є індивідуально своєрідним, оскільки передбачає врахування художньо-творчої унікальності кожного студента, а з іншого, – він спирається на узагальнені закономірності, що знаходить своє відтворення у цілісному застосуванні на всіх визначених етапах розроблених принципів, педагогічних умов та блоків методів і прийомів.

У своїй методиці автор виявляє специфіку кожного з етапів формування художньої емпатії майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання. Вона визначається переважним застосуванням тих чи інших методів, а саме: на *першому* етапі (заохочувально-кумулятивному) застосовується блок методів і прийомів актуалізації художньо-емоційної пам'яті студентів, спонукання їх до самоаналізу музичних вражень, а також блок біографічних методів і прийомів дослідження творчості композиторів; на *другому* етапі (інтерпретаційно-співтворчому) перевага надається блокам методів і прийомів варіантного виконавського опрацювання музичних творів, активізації художньо-асоціативного мислення студентів та порівняння художніх явищ; на *третьому* завершальному етапі (проективно-діалоговому) особливо ефективним виявився блок методів і прийомів моделювання художньо-педагогічних ситуацій.

Поетапне ускладнення навчальних дій студентів виявилось у самостійності вибору виконавського навчального репертуару за ознаками емпатійного ставлення до творчості того чи іншого композитора; в яскравості творчого самовираження у виконанні твору на основі емпатійно-образного

проникнення у його зміст; у здатності до встановлення художньо-емпатійного контакту з учнями у процесі спільної музичної діяльності.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. У своїй роботі автору вдалося реалізувати мету та виконати всі визначені завдання дослідження. Дисертантом доведено, що художня емпатія учителя музичного мистецтва як особистісне інтегративне утворення, що передбачає його здатність до співпереживання, суб'єктивації авторського естетичного досвіду, втіленого у художній формі твору, до виявлення оцінювальних орієнтирів художнього сприймання учнів, є важливою складовою виконавської культури вчителя музичного мистецтва.

Вірогідність розроблених дисертантом принципів, педагогічних умов, методів, прийомів і етапів формування художньої емпатії майбутніх учителів музики підтверджено статистичною обробкою результатів експериментального дослідження. У результаті дослідження зафіксовано динаміку зростання показників сформованості художньої емпатії студентів у всіх рівневих групах та на всіх етапах навчання.

Практичне значення результатів дослідження визначається можливістю впровадження запропонованої методики формування художньої емпатії студентів у освітній процес факультетів мистецтв університетів. Теоретичні і методичні матеріали дисертації можуть бути використаними в розробці робочих навчальних програм, навчальних посібників з теорії та методики фортепіанного навчання, у лекціях з педагогіки мистецтва.

Дисертація викладена доступною мовою, науковим стилем, в логічній послідовності, з аналізом та висновками. Список використаних джерел подається до кожного розділу: до першого розділу – становить 13 сторінок і містить 120 літературних посилань, з них 13 іноземними мовами; до другого розділу – 9 сторінок і 92 літературних посилання, з них 4 іноземними мовами; до третього розділу – 5 сторінок і 45 літературних посилань, з них 2 іноземними мовами. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел до кожного розділу та

загальних висновків. Загальний обсяг дисертації – 268 сторінок, з них 245 сторінок основного тексту.

Результати дослідження повною мірою відображені у 15 наукових публікаціях, серед яких 5 публікацій у фахових виданнях України, 5 – у міжнародних виданнях (з них 1 публікація у зарубіжному періодичному виданні, індексованому в міжнародній науковій базі Web of Science (у співавторстві), 2 – у зарубіжних монографіях (у співавторстві), 2 – у зарубіжних виданнях), а також 5 публікацій у збірниках матеріалів Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференцій, що свідчить про повноту викладу основних результатів дисертаційного дослідження.

Дисертація У Ціжуй на тему: «Формування художньої емпатії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання» є цілісним завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики музичної освіти,
хорового співу і диригування
факультету мистецтв
імені Анатолія Авдієвського
НПУ імені М.П. Драгоманова

